

"Viheliäisintä mitä maa päällään kantaa" – Suomalaisten muistossa punkit kylvävät kauhua ja hysteriaa

[Suomalaisen Kirjallisuuden Seura](#) 7.11.2019, 15:01

Puutiaiset, tuttavallisemmin punkit, ovat tiuhaan esillä julkisessa keskustelussa ja herättävät monenlaisia tunteita. SKS ja kulttuurihistorian tutkija Otto Latva keräsivät tietoa ja kertomuksia kohtaamisista puutiaisten kanssa.

Kaikkiaan 101 vastaajaa lähetti kirjoituksia, valokuvia, piirroksia, lehtileikkeitä ja lääketieteellisiä dokumentteja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle syyskuussa 2019 päättyneen [Punkit tulevat!](#) -muistitietokeruun innoittamana. Aineisto luo kuvan puutiaisiin liittyvistä kokemuksista, tavoista sekä asenteista Suomessa 1900-luvulta nykypäivään.

Vastaajat muistelivat puutiaisia eli punkkeja, puukkeja, puun täitä tai lepän täitä aina 1940-luvulta 2010-luvulle. Jotkut eivät olleet koskaan nähneet punkkia, toisille se on ollut jokakesäinen riesa. Punkit ovat vaivanneet paitsi ihmisiä, myös kotieläimiä kuten kissoja, koiria, lehmiä ja lampaita. Niihin on törmätty niin kaupungissa, maalla kuin saaristossakin, joskus ne ovat tulleet tuliaisina naapurimaista. ”Lepän täiden” uskottiin tippuvan uhrinsa päälle leppien oksistosta, joten leppiä on vältelty ja jopa kaadettu.

Suhtautuminen punkkeihin vaihtelee vastauksissa kauhusta välinpitämättömyyteen. Muuan vastaaja kuvaa suhdettaan punkkeihin:

”On pakko myöntää että mielestäni ne ovat viheliäisintä mitä maa päällään kantaa.”

Jotkut kertovat tietoisuuden luonnossa vaanivista verenimijöistä pilaavan huolettoman kesänvieton, mutta toiset pitävät punkkipelkoa median lietsomana hysteriaa. Asenteet ovat muuttuneet vuosien varrella tiedon ja uutisoinnin lisääntyessä: ennen punkkeja ei osattu pelätä, mutta mediasta ja muilta ihmisiltä saatu tieto punkeista on muuttanut huolettomuuden varovaisuudeksi.

Punkteja yritetään torjua ihmisistä ja eläimistä monella tavoin. Punkinpuremia vältellään päivittäisillä punkkitarkastuksilla, pukeutumisella, punkkien elinympäristöjen välttelemisellä, myrkyillä ja torjuntasuihkeilla, punkkiansoilla sekä valkosipulin syömisellä. Ihoon pureutuneita punkkeja on ennen punkkipihtejä poistettu esimerkiksi voin, valkosipulin tai saippuan avulla ja hävitetty murskaamalla kivien väliin tai polttamalla.

Punkit johtavat myös kohtaamisiin terveydenhuollon kanssa. Jotkut lähtevät terveyskeskukseen punkkia poistattamaan, joskus punkin kiinnittyminen arkaan paikkaan on aiheuttanut hämmennystä tai huvittavia tilanteita. Kokemukset punkkien levittämistä sairauksista ovat ikäviä. Puutiaisaiivokuume tai borrelioosi on voinut vaikeuttaa elämää pysyvästi. Aina puutiaisten levittämiä sairauksia ei ole osattu diagnosoida oikein tai ottaa riittävän vakavasti. Jotkut selvittämättä jääneet sairastapaukset ovat myöhemmin paljastuneet puutiaisen aiheuttamaksi.

Punkkien ajatellaan viime vuosikymmeninä lisääntyneen muun muassa kasvaneen peurakannan myötävaikutuksesta. Vaikka punkkeja inhotaan, niitä pidetään luonnon osana, jonka kanssa on vain opittava elämään yhteisymmärryksessä – vaikka keinoja niiden tuhoamiseenkin ehdotellaan.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja tutkija Otto Latva Turun yliopistosta järjestivät [Punkit tulevat!](#) -muistitietokeruun 15.4.–30.9.2019. Vastaukset on arkistoitu SKS:n arkistoon.

Kiitämme kaikkia keruuseen osallistuneita! Vastaaajien kesken arvotut palkinnot on postitettu voittajille.

Lisätietoja:

SKS:n arkisto, puh. 0201 131 240, keruu@finlit.fi